

Kultúra, sokféleség és oktatás doktori program

I.

A kulturális sokféleség az oktatásban az egyéni, társas, közösségi és társadalmi kibontakozásnak szükségszerű velejárója.

Az oktatásban a sokféleség különféle változatai a maguk társadalmi következményeivel együtt jelennek meg, sokszor egyenlőtlenséget és igazságtalanságot hordozó formáikban. Ugyanakkor az oktatás a maga szocializációs és más pedagógiai jellemzőinek köszönhetően az egyik legfontosabb lehetőség is arra, hogy a kulturális jellemzők megtartása és megerősítése mentén, a méltányosság és a teljesítményérdem elveinek hangsúlyozása által integráltabb közösségekhez és társadalmakhoz vezessen, amelyekben a kulturális sokszínűség úgy tölti be identitásformáló szerepét, hogy ugyanakkor a társas-társadalmi kohéziót előmozdító erőforrásként hat.

A **Culture, Diversity, and Education - Kultúra, Sokféleség és Oktatás** c. doktori program célja egyrészt az, hogy a doktori hallgatók a kulturális kutatások speciális módszereinek segítségével feltárják azokat az oktatásügyi, pedagógiai, szociológiai, szociálpszichológiai, antropológiai és egyéb jellemzőket, amelyek az oktatás terén globális és helyi szinteken is a kulturális sokféleséggel függnek össze, egyaránt beleértve a magyarság, valamint más európai és azon kívüli közösségek kultúráját és oktatási körülményeit érintő jellemzőket. Másrészt a program célja, hogy komparatív kutatási módszerek és egyéb tudományos eszközök segítségével a jó gyakorlatokat is rendszeres vizsgálat tárgyává tegye, s ezáltal a jövőbeni fejlesztés lehetőségeit is előmozdítsa egy új tudományos generáció kinevelésén keresztül.

II.

A program címében is megtalálható megnevezésekkel összhangban a program olyan doktori kutatásokat fogad be, amelyek elsősorban a kultúra/interkulturalitás jellemzőire fókuszálnak, azokat a kultúrák sokféleségével, változatosságával összefüggő keretekben értelmezik, és minden esetben az oktatás összefüggésrendszerében vizsgálják.

A doktori program kutatási irányvonalában az alábbi, az oktatásra és az oktatásban fontos hatással bíró kulturális dimenziókkal (is) jellemezhető sokféleségek játszanak döntő szerepet:

A/ Döntően kulturális jellemzőjű diverzitás dimenziók

- nemzeti és etnikai sokféleség
- nyelvi változatosság
- vallási másságok

- nemzeti hovatartozások szerinti sokféleség.

B/ Kulturális jellemzőkkel is szorosan kapcsolódó diverzitás dimenziók

- a tanulók szocioökonómiai státusában (SES) megjelenő különbségek
- település szerinti különbségek
- a tanulói képességek és teljesítmény sokfélesége
- másságok a tanulók fizikai és mentális jellemzőiben
- nemek szerinti és szexuális orientációban megnyilvánuló másságok
- életkori különbözőségek.

Felfogásunkban e kulturális sokféleségekben megnyilvánuló jellemzők nemzeti határokon átnyúló, nemzeti szintű, társadalmi csoportok közötti, csoportokon belüli és egyének közötti diverzitásokként jellemezhetők, s döntő szerepet játszanak az egyének és csoportok társadalmi kibontakozási és érdekérvényesítési képességében. Befolyásolják a tanulók formális és azon kívüli oktatási terekben megnyilvánuló jellemzőit, miközben az oktatás fontos szerepet játszhat abban, hogy e sokféleségek a társadalmi kohézió irányában hassanak. A doktori program főbb kutatási irányai és témái e jellemzők mélyebb tudományos feltárását, megértését célozzák, a gyakorlati felhasználhatóság érdekében is.

- kulturális foratókönyvek (cultural scripts) az oktatásban; ezek társadalmi, csoportos és egyéni szintű hatásmechanizmusai
- a kulturális sokféleségből fakadó csoportos és egyéni szintű jellemzők, előnyök és hátrányok az oktatásban; az ezeket kiegyenlíteni szándékozó társadalmi, intézményi és egyéni erőfeszítések formái és hatásmechanizmusai
- kulturális sokféleség a család és az iskola viszonyrendszerében
- a többszörös másságok hatásai és ezek kezelése az oktatásban
- a multikulturális és interkulturális nevelés új elméleti irányvonalai és gyakorlata.

A doktori program a fő kutatási irányvonalakon belül – további széleskörű lehetőségek mellett – kiemelt jelentőséget tulajdonít az alábbi konkrét témáknak:

- a tanulói/hallgatói/oktatói mobilitásból fakadó kulturális sokféleségek pedagógiai vonatkozásai
- a kulturális sokféleség és az ezt befolyásoló pedagógiák hatásai a kisgyermekkor (az iskolás kor előtti) nevelésben
- a Magyarország határain kívül élő – kisebbségi – magyar tanulók oktatási kérdései
- a roma/cigány közösség oktatási kérdései
- nemi sztereotípiák az oktatásban
- társadalmi előítéletek és ezek csökkentése a formális és informális oktatásban
- a kulturális másságokkal is összefüggő társadalmi traumák hatása az oktatás világában (pl. holokauszt és oktatás kapcsolódási pontjai, menekült tanulók az oktatásban stb.).